

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03243386 • תאריך: 136 • מען במקרי: "עולמפרם" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל אביב, רחוב בני אביגדור • הפצה: "גד" בע"מ • גדופות: "צינאקופיה כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קיא ירי

שערו הקדמי של הגיליון האחרון של העולם הזה (2029) היה יוצא-דופן. הוא לא כלל גילוי עתונאי, במקובל, ולא הוקדש למאורע ציבורי או פוליטי. הוא עסק בנושא מתחום החדשות השוטפות — כמעט כרוניקה: פציעתו של הסופר עמוס עוז בתאונת-רכיב.

ההחלטה להקדיש את השער הקדמי ל- נושא מעין זה — השייך בדרך כלל לתחום כותרות החדשות של עתונים יומיים — התקבלה כתוצאה מהשתלשלות מקרים מורוה. התאונה בה נפצע עמוס עוז בצורה אנושה אירעה ביום הראשון בשבוע ש- עבר, בשעות אחרי-צהריים. הידיעה על כך הגיעה למערכת ממקורות משטרתיים ביום ראשון בלילה, שעות מיספר אחרי שעמוס עוז כבר הובהל אל שולחן ה- ניתוחים בבית-החולים שערי-צדק בירושלים.

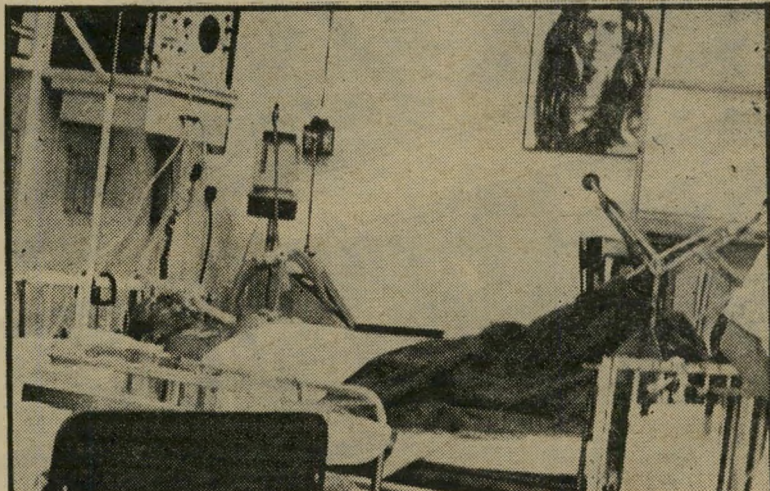
היינו בטוחים, והיה זה רק טבעי, ש- הידיעה על התאונה והפציעה התפרסם

לנו של עמוס עוז בנוף הספרותי הישר- אלי. אפילו פראבדה הסובייטי נוהג לפר- סם ידיעות מעין אלה כחדשות.

משום כך הופתענו למחרת היום כאשר לא מצאנו בעיתונות הישראלית אפילו רמז לידיעה על התאונה, בה נפצע עמוס עוז. בדקנו את הסיבה לאי-פירוט של הידיעה ולהפתעתנו הסתבר כי הסיבה הי- יחידה לאי-פירוט היתה פשוטה ותמי- מה: כלי-התיקשורת בארץ פשוט לא ידעו על התרחשותה של אותה התאונה ועל פציעתו של עוז.

בשלב זה החלטנו להעניק לידיעה את הטיפול המוענק לחדשות משום מה לא מוצאות את דרכן אל עמודי החדשות של העיתונות הישראלית. תוך הקפדה מליאה על בדיקת כל פרטי התאונה ופצי- עתו של עוז, ליקטנו את המידע ממקורות שונים. פרטי התאונה הובררו במישרת רמלה ואילו אודות מצבו הקשה של עוז הפציע למדנו בכיקור בבית-החולים שערי- צדק בירושלים.

בשעה שהידיעה הורדה לדפוס, עדיין היה מצבו של עוז קשה והוא טרם יצא מכלל סכנה. זו הסיבה שהענקנו לשער את הכותרת: עמוס עוז נאבק על חייו.

עמוס עוז כחרר היחידה לטיפול נמרץ התחטדות כחיפוי לכישלון עיתונאי

בעמודי החדשות של עתוני יום המחר. מידע שוטף על כל תאונות-הרכיב בי מדינה זורם למערכות העתונים בצורה שיגרתית. לא נראתה שום סיבה מדוע העיתונות, המפרסמת מידע על כל תאונה בה נפצעים אי נהרגים אנשים אלמונים, לא תפרסם ידיעה גם על תאונה זו. זהו אחד מתפקידיה הבסיסיים של כל עיתון- גות: להביא כל מידע חשוב לידיעת קורי- איה.

ניתן לסווג כל תאונה בה מעורבת אי- שיות ציבורית לסוג הידיעות בעלות ה- השיבות. אין זה משנה אם מדובר כי אישיות מהתחום הפוליטי, הכלכלי, ה- ביטחוני או התרבותי. קשה בכלל להעלות על הדעת שעיתונות-ראייה-לשמה באיזה מקום בעולם תתעלם מפציעתו החמורה בתאונה של סופר חשוב, ברמה מקבילה

גם אז עדיין לא תיארו לעצמנו שהידיעה תישאר בלעדית של העולם הזה. סברנו לתומנו כי למחרת, ביום השלישי, תתפרסמה ידיעות על התאונה, שלאחריהן יופיע העולם הזה עם פירוט מדויק ור נרחב יותר של פרטי הפרשה העצובה. אבל גם היום השלישי חלף מבלי שדבר התאונה יפורסם בעתון כלשהו או ברדיו. כך קרה, לגמרי במקרה, שהעולם הזה היה העתון הראשון שהופיע עם סיפור פציעתו של עמוס עוז — ידיעה שלגבי מאות-אלפי קוראיו ומעריציו של הסופר

זוהי מסוג הטענות שהעיתונות המודרנית כבר אינה מוטרת בהן, העולות וצצות מחדש בכל פעם שמדובר במקרה פרטי וספציפי. אין טעם לחזור לוויכוח ישן זה, שהוכרע כבר מזמן. הכלל המקובל כיום הוא שזכותו של ציבור לדעת שקולה כנגד רצונו של פרט למנוע פירוט, כשמדובר במקרי פציעה או מחלה, ובי עיקר כשמדובר באנשי-שם.

מה עוד שברוב המקרים זהו אינטרס של הנפגע עצמו שהמידע על מצבו יגיע לידיעת הציבור הרחב. יש אומנם דרגות שונות להכרה זו בזכות הציבור לדעת. במדינת ישראל קשה לצפות שראש-הממשלה או אחד השרים, שהחלים מניתוח מעיי-עיוור, יציג לראווה בפני צלמיי-עיתונות את הצלקת שנתורה על ביטנו — כשם שעשה בזמנו נשיא ארצות-הברית לינדון ג'ונסון. אבל אפשר לצפות גם שרופאיה של אישיות בכירה ימסרו דו"ח לציבור על מצבה כשהיא

"העולם הזה", 20.7.76 זכות הציבור לדעת

לא נשקפת סכנה לחייו של עמוס עוז

"הארץ", 22.7.76 סיגנון מחטט

הסוכר עמוס עוז יצא מכלל סכנה

"ידיעות אחרונות", 22.7.76 דיווח הוגן

אין נשקפת סכנה לחייו הסוכר עמוס עוז הפצוע

"מעריב", 22.7.76 דרך הביניים

מאושפוט, ולא ינסו להעלים את דבר המחלה כפי שאירע, למשל, בתקופתו של לוי אשכול ז"ל. באשר לעמוס עוז עצמו, שהוא לא רק סופר נודע ברחבי תבל, אלא גם דמות מוסרית-מצפונית עבור דור שלם. אין ספק שהוא ניכל בקטיגוריה זו של אנשי-שם שפציעתם או מחלתם אינה רק ענין פרטי שלהם. הרופאים היו מיטיבים לעשות אילו פירוטם בכל יום ביולטין מוסמך על מצב התאוששותו.

כמו כולם, שמחנו לשמוע על כך שעוז יצא מכלל סכנה והוא מגלה סימני התי- אוששות. בית העולם הזה מצטרף בכל לב לאיחולי ההחלמה המהירה שכל מי ששמע את דבר פציעתו מאחל לו.

זכורו של אדם לשמור בסוד את דבר פציעתו, או את פרטי הפציעה, ואין זה מעניינה של עיתונות לדווח על כך, אם האיש אינו רוצה בכך. התריסו כנגדנו.

היה בה ודאי משום חדשה עתונאית מדרגה ראשונה. עתה, אחרי שהעולם הזה כבר יצא לאור עם סיפור פציעתו הקשה של עמוס עוז על שער, לא היה עוד צל של ספק כי למחרת היום לא יוכלו שאר אמצעי- התיקשורת להתעלם מהתאונה. אבל לא. שוב, בצורה מורוה, כאילו שקעו בתוך תרדמה צמוקה, התעלמו כל עתוני ישראל ביום הרביעי בשבוע שעבר מהחדשה שזעקה מעל שער העולם הזה. היחיד שציטט את הידיעה מהמקור היה אהוד מנור, בתוכנית הבוקר שלו בשידורי- ישראל.

רק ביום הרביעי בלילה החלו שידורי- ישראל לפרסם את דבר התאונה שאירעה לעמוס עוז, במהדורות החדשות הליליות ביום החמישי, ארבעה ימים אחרי ה- תאונה, ויומיים אחרי הפירוטם בהעולם הזה, הוסיפו סוף סוף הידיעות על פציעתו של עוז בעמודי החדשות של העיתונות הישראלית. היה זה כישלון מקצועי חסר תקדים, שהעיד על טיפול תמהוני ושלי- מיאלי בחדשה עתונאית מהמדרגה הרא- שונה. לא יתואר כלל איומה שהוא עתון בעולם היה מרשה לעצמו כישלון מסוג זה.

והנה, כאשר הופיעו סוף סוף הידיעות בעתונים, ארבעה ימים אחרי התאונה, הן לא התפרסמו בצורת החדשות, אלא בסיגנון מתחמד המנוסח כהכחשה. הגדיל לעשות מכולם הארץ, שהעניק לידיעה שפירסם ביום החמישי את הכותרת: "לא נשקפת סכנה לחייו של הסופר עמוס עוז". כותבי הידיעה ועורכיה לא מצאו כמובן לנכון להסביר לקוראיהם מדוע הם מפרסמים ידיעה מעין זו באיחור כה גדול. הם גם לא הוזכרו, חלילה, את הפירוטם הראשון בהעולם הזה. אבל הי- כותרת בה הכתיירו את ידיעתם נועדה לערער בצורה עקיפה את האמון בי- כותרת השער של העולם הזה. היה זה, כאילו התכוונו לומר: לא דובים ולא יער, אין אמת במה שהתפרסם בהעולם הזה. בסיגנון של בתולה-זקנה וצלקת גיטה מנסה הידיעה לעורר רושם כאילו העולם הזה — מבלי להזכירו כמובן — הגנים בתיאור חומרת פציעתו של עוז.

כדי להסתור על כישלון עיתונאי של כתבו לא טען הארץ שהסכנה — שהיתה קיימת — לחייו של עוז, חלפה. הוא ניסח את הידיעה כך כאילו לא היתה קיימת סכנה כוו ביכלל.

הכותרת של ידיעות אחרונות (ראה גלופה) היתה הוגנת. הידיעה עצמה, שהתי- בססה על פרטים שפורסמו בהעולם הזה, איזכרה את העובדה שהגילוי הראשוני נעשה מעל עמודי עתון זה, מעריב, לעומת זאת, בחר בדרך ביניים. הכותרת שלו הטוענת כי "אין נשקפת סכנה לחיי עמוס עוז" מנוסחת בצורה מרמזת. אולם הידי- עה עצמה מנוסחת כך שגם הקורא הי- ממוצע של מעריב יוכל להבין כי חל שיפור במצבו של עוז, שהיה אנוש אחרי התאונה, ואין נשקפת עוד סכנה לחייו. כל צורת הטיפול העתונאי הזאת בידי- עה עתונאית פשוטה ורגילה מזכירה יותר את קלושרמל, מאשר עיתונות של מדינה רציונאלית ושפויה.

אל תוך הסערה המנוחכת הזאת נסחפה גם הנהלת בית-החולים שערי-צדק, ש- מסרה — כפי שפורסם בידיעות אחרונות — כי היא שוקלת לתבוע את העולם הזה לדין, בגין צילום ופירוט תמונתו של עמוס עוז המאושפוט ביחידה לטיפול- נמרץ בבית-החולים.

זוהי, כמובן, טעות מוחלטת. אין שום עילה מתקבלת על הדעת לתביעה מעין זו. אבל אם הנהלת בית-החולים חוששת שמא חדר צלם המערכת לחדר בבגדים בלתי-מחוטטים, בניגוד לנדרש, אני יכול להרגיעה. התמונה צולמה בעדשה שלטסקר- פית מחוץ לחדר היחידה לטיפול-נמרץ, ממרחק רב, כך שלא היתה שום סכנה של זיהום.

בנוסף לתגובות העתונאיות, נתי- קלנו גם בכמה תגובות אנושיות בעקבות פירוטם הכתבה על פציעתו של עמוס עוז. אנשים שונים ניסו לחלוק על זכותה של עיתונות לעסוק במאורעות מעין אלה, תוך טענה שהם מהווים מעין חזירה לי- תחום הפרט. זכורו של אדם לשמור בסוד את דבר פציעתו, או את פרטי הפציעה, ואין זה מעניינה של עיתונות לדווח על כך, אם האיש אינו רוצה בכך. התריסו כנגדנו.